

UNESCO MAB ICC (Rahvusvaheline Koordineerimisnõukogu) 25. istung

27. – 30. mai 2012, Pariis, UNESCO peakorter

MAB ICC liige Toomas Kokovkin, UNESCO ERK nõukoja liige

Aruanne

UNESCO programm „Inimene ja biosfäär“ (MAB) ülesanne on loodus- ja sotsiaalteaduste põhjal välja töötada inimeste ja nende elukeskkonna tasakaalustatud suhete alused. Tänapäev keskendub MAB põhiliselt biosfäärialade maailmavõrgustiku teemale. Biosfäärialad on MAB-i programmi „välilaborid“.

MAB ICC

Programmi MAB juhtorganiks on Rahvusvaheline koordineerimisnõukogu (MAB ICC), mille koosseisus on 34 liikmesriiki, kes valitakse nõukogusse UNESCO Peakonverentsil. Istungite vahel juhib MAB ICC tööd büroo, kelle liikmed määratakse igast geopoliitilisest regioonist (kokku kuus büroo liiget). 2011 aastal valiti Eesti MAB ICC liikmeks.

Sevilla strateegia

Biosfäärialade Sevilla strateegia võeti vastu 1996ndal aastal. Strateegia põhisisuks on biosfäärialade kui säästva arengu piirkondade lahtimõtestamine. Määravaks biosfääriala tunnuseks saab looduskaitse kõrval kohaliku elanikkonna olemasolu ja majandustegevus. Kohaliku elanikkonna olemasolu alusel jagatakse biosfäärialad nüüd kahte põlvkonda, s.o. Sevilla-eelsed ja -järgsed.

Madridi tegevuskava (*Madrid Action Plan, MAP*).

Madridi tegevuskava võeti vastu Biosfääri kaitsealade 3ndal maailmakonverentsil 2008ndal aastal. Tegevuskava sätestab programmi MAB ja biosfäärialade tegevused aastateks 2008-2013. MAPi mõte on konkretiseerida ja ühtlustada biosfäärialad kui rahvusvaheliselt tunnustatud säästva arengu mudelpiirkonnad ja sõnastada prioriteetsed tegevused. Aastaks 2013 peaksid kõik Sevilla-eelsed biosfäärialad laienema, et kaasata kohalik elanikkond oma tegevusse.

MAB ICC 25. istung

Istung peeti Pariisis, UNESCO peakorteris 27.-30. mail 2013. Kohal oli 32 MAB ICC liikmesriiki ja hulk vaatlejaid (kokku 38 vaatlejariiki), kellest aktiivsemad sõnavõtjad olid Kanada, Rootsi, LAV, Prantsusmaa, Saksamaa, Niger.

Tervitava sõnavõtuga esines **UNESCO peadirektor Irina BOKOVA**. Pr Bokova rõhutas, et programm MAB asetab teaduse säästva arengu teenistusse. Oluline oli tema kõnes, et biosfäärialad ei tähenda ainult majandusliku arengu ja ökosüsteemide koosmõju demonstreerimist, vaid näitavad ka **loodusliku ja kultuurilise mitmekesisuse** seoseid.

MAB ICC eesistuja Pr Boshra Salem esitas ülevaate istungitevahelisest perioodist. Ta rõhutas, et biosfäärialad saavad üha rohkem tähelepanu kui kestliku arengu edendamise paigad, seda eriti kliimamuutuste, linnastumise, rohemajanduse, ökoturismi, ökosüsteemi teenuste ja keskkonnahariduse kontekstis.

Põhiettekande pidas Dr. Thomas SCHAAF, kes oli kahe istungi vahel MAB Sekretäri kt. Tuleb kohe öelda, et Dr. Shaafi ühe aasta töö paisis silma süsteemi korrastamise ja selguse loomise poolest.

Lisaks tavapärasele biosfäärialade võrgustiku ülevaatele sisaldas kõne mitu olulist sõnumit. Läbivaks teemaks oli UNESCO rahaline seis ja programmi osade kokkutõmbamine.

Ettekanne keskendus järgmisele:

- biosfäärialade arvu kasv
- biosfäärialade taotlusvormide ja perioodiliste aruannete vormi uuendamine
- töögrupi loomine Madridi Tegevuskava tulemuste hindamiseks
- esialgsed ideed programmi MAB strateegiaks aastatel 2014-2021
- temaatilised võrgustikud, sealhulgas mägede, linnastute ja saarte-ranniku biosfäärialad

MAB süvendab koostööd uurimisorganisatsiooniga Stockholm Resilience Centre. See on oluline sõnum Eestile just regionaalses plaanis ja arvestades Rootsi biosfäärialade arvu kasvu. Otsitakse koostöövormi hiljuti loodud Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste valitsustevaheline teaduspoliitika platvormiga (IPBES), milles Eesti on teatavasti vaatleja.

Madridi Tegevuskava (MAP) hindamine

Madridi tegevuskava hindamine saab aluseks uuele strateegiale aastateks 2014-2021. Esitleti hindamise meetodikat ja esialgseid tulemusi, mida kandis ette UNESCO siseauditi rühm. Delegaadid rõhutasid, et hindamisse tuleb kaasata kohalikud omavalitsused kui programmi MAB põhiline sihtrühm.

Strateegiast 2014-2021

MAB Sekretäri hinnangul on biosfäärialadel võtmeasukoht keskkonnakaitse, inimõiguste uurimise, säästva arengu, kultuurilise identiteedi ja keskkonnaõppe kokkupuutealal. Rahvusvaheliselt peaksid biosfäärialad olema kaasatud teaduse ja poliitika väljatöötamisse, näiteks IPBES platvormi kasutades.

Samuti tõi ta esile mõiste „rohemajandus“, mis võimendus pärast Rio+20 konverentsi, ja milles biosfäärialadel võiks olla oma strateegiline positsioon. Samas peaksid biosfäärialad jätkama koostööd kolme suure konventsiooniga – Bioloogilise mitmekesisuse, Kõrbestumise ja Kliimamuutuse konventsioon.

MAB Sekretär esitas võrdluse, et biosfäärialad võiksid olla kohapealsed „väikesed unescod“.

Uued biosfäärialad

Võeti vastu 12 uut biosfääriala. Ühinenud Kuningriik võttis ühe oma biosfääriala nimestikust välja põhjendusega, et kohalik elanikkond ei soovi endale MAB sertifikaati. Kuluaaris sain selgitust, et kohalik kogukond järgib küll samu põhimõtteid, kuid neil ei ole võimekust osaleda selles üleilmses võrgustikus. Nüüdseks on kokku 621 biosfääriala 117 riigis.

Väljumisstrateegia ehk Exit Strategy

Küsimus on selles, kuidas viia lõpule biosfäärialade vastavusseviimine Sevilla strateegiaga, ehk siis kuidas perioodiliste ülevaadete süsteemi kaudu jätta välja need biosfäärialad, mis ei vasta nõuetele (peamiseks nõudeks on kolme samba – looduskaitse, teadus-haridus ja kohalik majanduslik areng – olemasolu). Väljumisstrateegia on üldiselt niisugune: MAB Sekretariaat saadab liikmesriikide vastavatele asutustele kirja ettepanekuga esitada perioodiline ülevaade. Kui teatud aja jooksul ja pärast korduvaid meeldetuletusi vastust ei ole, tehakse ettepanek biosfääri ala kustutamiseks nimekirjast. Kui riik vastab, et soovib hoida biosfääriala nimestikus, tuleb see viia nõuetele vastavaks. Viimaseks tähtjaks on 2015 aasta lõpp.

Järgmine MAB ICC istung

2014 aasta MAB ICC istung toimub Rootsis, juuni kuu esimesel poolel.

Minu sõnavõttud

MAB ICC liikmena võtsin sõna komel korral.

1. Mõiste „väike UNESCO“ teemal, kus rõhutasin kultuurilise mitmekesisuse ja kultuurilise identiteedi tähtsust biosfäärialadel UNESCO vaimus.
2. Avaldasin arvamust, et UNESCO MAB peaks võtma aktiivsema positsiooni ja selgemini eristuma oma unikaalse sõnumiga rahvusvaheliste programmide seas, mitte sobitama ennast juba eksisteerivate programmide ja konventsioonide „seltskonda“.
3. Väljumisstrateegia puhul, kus arutlesin selle üle, et kui vaesemad riigid ei suuda tagada täielikku vastavust Sevilla kriteeriumitele, siis teoreetiliselt jäävad biosfäärialad eksisteerima ainult majanduslikult arenenud, suurema suutlikkusega riikidesse. Kuigi bioloogilise ja kultuurilise mitmekesisuse rikkus on sageli just vaesemates riikides.

12. juunil 2013

Lääne-Eesti saarestikus

Toomas Kokovkin